

Főcím:

Borovszky Ambrus, a Dunai Vasmű vezérigazgatója, Visy Zsolt muzeumigazgató - A szárnyas idő... - Operatőr: Zöldi István, Dramaturg: Vitéz Gábor, Bizaknásadó: Visy Zsolt. Hangmérnök: Wechter Ernő, Vágó: Csöndes Klára, Gyártásvezető: Pallós Éva, Munkatársak: Baranyai László, Bérci Ilona, Zádori Anna. Készült: a MAFILM Híradó- és Dokumentumfilm Studiójában. Magyarországon forgalomba hozza a MOKÉP. Eng.sz.: M-007286/75. Rendezte: Kis József, Kossuth-díjas, érdemes művész. Köszönet a Dunai Vasmű munkásainak és vezetőinek önzetlen segítségükért.

Dunaujváros ez az ország legfiatalabb városa, és hogy emellett a város mellett egy ilyen nem tudom hány ezer évesnek tekinthető... - hát a négy ezer, a római kor időszámításunk szerinti első század második felében indult itt mánálunk. - Igen, tehát ez azt jelenti, hogy nemcsak mi találtuk ezt egy alkalmas településnek, hanem négyezer évvel ezelőtt mások is. - Magyarországon nagyon kevés olyan hely van, ahol régmúlt időkben ne éltek volna emberek. Dunaujváros is ezek közé a helyek közé tartozik, még akkor is, hogyha a középkor folyamán csak egy kis falu állt ezen a helyen. A 60-as évektől kezdődően, amikor már a kezdeti nehézségeken túletett a város, attól kezdve kiemelt programként szerepel a kulturális élet fejlesztése is. És ebben benne van többek között az is, hogy egy olyan muzeumot hozzon létre a város, amelyik méltóképpen képviseli nemcsak a jelen építés, és a jelen fejlődés eredményeit, hanem a múltat is. A fő hangsúly a régészeten belül a római kor kutatására terelődött át. Az új városrész építése során olyan komoly objektumot találtunk, amit mindenképpen meg kellett menteni, azzal a céllal, hogy be is mutathassuk. Ebben már nemcsak a város segít, hanem a Dunai Vasmű is, a legkomolyabb ipari létesítmény. Olyan anyagi támogatással folyik pillanatnyilag a munka, hogy remélhetőleg néhány éven belül már komoly, műemlékileg helyreállított felületeket tudunk átadni ezen a területen is. Borovszky elvtárs engedjen meg egy kérdést. Óriási segítség az, amit mi kapunk a Vasműtől évek óta. Bizonyára van egy speciális oka, amit a Borovszky elvtárs és a Vasmű vezetősége nyilván alaposan megfontolt mielőtt a konkrét segítségnyújtásra került volna a sor, mik voltak azok az indítékok, emberi indítékok, akik hát ehhez vezettek? - Az a véleményem, hogy ebben a városvezetésben nagyon sokan vagyunk olyanok, akik ezt a várost így mindennel együtt a magunkénak, sajátunknak tekintjük, és mi mindennel igyekszünk törődni, amivel ezt a városképet, a városnak a hangulatát kellemesebbé, szebbé lehet tenni. Szerencsére nagyon sok fiatal van ebben a városban és a fiatalokkal a szokásos sporton és szórakozáson kívül, ha egy ilyen területre is elhozzák, az a véleményem, hogy ezáltal ezeknek a fiataloknak szélesbedik a látóköriük, az általános műveltségük nő, és tulajdonképpen amikor mi ezt a segítséget megadjuk, akkor a felnövő generációnak segítünk. - Azt ugye tudják, hogy hol vagyunk körülbelül, tehát benn a kasztellumnak a középső részében és ezek a kiszedett falak azt sejtetik, hogy nemsokára sikerül majd az egész principiát, tehát a parancsnoki tömböt föltárni. Most ahol itt ülünk, ez a fal, ami itt látszik, ez éppen ennek az udvarnak a keretező fala. Ennek a folytatása derékszögben, nézzék csak, ott látható, ez a kiszedett árok, de ott még kövek is vannak benne és ez a két fala így derékszögben találkozik, ugye ez határolta a principia udvarát. Namost meglepő dolog volt ugye tavaly, mikor ezt a principiát megtaláltuk és a principiában ezt a ciszternát. Eddig még meg kell mondanom, nekem is, hogy analóg esetekben, amikor hát már föl sikerült tární más helyeken a kasztellumoknak a központi épületét, a principiáját, ilyet még nem találtak, illetve csak egy vagy két helyen, úgyhogy nagyon sokáig mikor

előkerült, gondolkodóba estem, hogy vajon mi lehetett. És később, amikor kezdett kialakulni, hogy egy óriási nagy medencéről van szó, aminek víz-záró burkolata volt, hát akkor vált nyilvánvalóvá, hogy ez egy víztároló medence, ami csak mint ciszterna értékelhető. - Hogy hozták ide a vizet? - Hát nézze, először mikor rájöttem, hogy ez ciszterna, akkor ténylog azt próbáltam nézelődni, nézegetni körben, hogy van-e valahol egy csatorna, sőt akár abban az alsó szintben, aminek megvan a vála, de hát ólomcsőnek a nyomát sem találtam. A valószínűnek egyébként azt tartanám, hogy majd hogyha meglesz az a bizonyos kut, amire annyira áhitozunk, akkor ott fogunk találni egy kis vízvezetékot, mivel a környéken, illetve a ciszterna körül nem találtunk lefedőt, elsődlegesen ilyen tűzoltási feladatot látok ebben a ciszternában. Gondolják el, hogy ezek az épületek, ha nagyrészt kőből is voltak emelve, de a tetőzet is éppen elég éghető anyag volt benne, aztán vegyük még hozzá, hogy kaptak egy támadást, amikor gyújtónyilakkal és egyébekkel is próbálnak harcolni az ellenség részéről, hát akkor bizony nagyon jól jön egy nagy víztároló. Kiszedték a falakat, visszahullott apró kő, meg habarcs. Addig érhet az egész. Pénz is van? Na nem az már mélyebben is van. Igen, de meddig? Nézzon csak ide. Tehát ez már nem fal, ugye vigyázzon, ugyhogy akkor most egyenlőre ne is azt, hanem ezt a vonalat szedegesse le a kövek tetőjéig, jó? Azt ott tisztítsák el. Omladék, de egyenlőre hagyjuk meg azt úgy, ahogy van. Itt van valami. Aha. Ezért kell lejjebb menni, és az ilyen földet... leletre is vigyázzunk mert az kell nekem, ha van benne valami. Az még nem. Adja csak egy kicsit azt a spaklit. - Ezek az emberek egész nap, napi nyolc óra hosszát 70-80 fokos hőségben a kemencék mellett dolgoznak, és akkor amikor hát szabad volnának, kijönnek ide. Hogy mekkora különbség van a két munka között addig amíg ott nehéz fizikai munkát végez, itt finom csesztekkel és spaklikkal kell dolgozniuk. Ugy kell kibontani egy sirt, hogy az eredetileg, mint amikor valamikor letették, vagy a rómaiak kirabolták és úgy maradt, tehát úgy kell azt kibontani, hogy semmi el ne mozduljon a helyéről, ott egy csontnak, vagy egy pénznek, egy karperecnek, mindennek úgy kell kennie, mint ahogy természetesen a földbe belekerült annak idején. Azok az emberek olyan nagy szeretettel csinálják ezeket a feltárási munkákat, mintha ezt tanulták volna. Ez lenne a szakmájuk. Ha Dunaujvárosban ezt a területet, amit mink itt felbontottunk, már csak régészek bontották volna föl, akkor az ország összes régésze kevés lett volna ehhez a munkához. Tehát itt lényegében be kellett tanítani az embereket ezeknek a munkáknak az elvégzésére, hogy pótolni tudják a régészeket. Több mint kétszer római kori sirt bontottunk, nem számítva az avarkoriakat, vagy a bronzkoriakat. - Mivel én az öntődaruban az acélműnél dolgozom, először ugye, míg odakerül az ember, nem mehetünk mindjárt rá, hogy na gyerünk, felbontottunk egy sirt, hanem meg kell tanulni annak is a fortélyát, és bizony elég sokat kellett addig dolgozni, ott kint, amíg megtanultunk egy sirtbontást. Mire találtunk egy sirt, és azt szépen kipucoltuk ugyhogy teljesen ép volt a csontváz. Ezt nagyon megszerettem én, és azóta is, amikor csak tudok, mindig jövök a muzeumba. - Nagyon sokáig tartotta magát az a szemlélet is, hogy ez egy olyan új város, aminek a területén hát nem is volt semmi. S nem volt jelentős az, ami ezen a helyen volt. És éppen ezek a régészeti ásatások mutattak ki valamit, ami ennek az ellenkezőjét mutatja. Ez egy olyan települési terület, ami önként adta magát arra, hogy itt az emberek megtelepüljenek. Egyre több ember jött ide, hát nemcsak a város lakossága, hanem az összes látogató, aki idejön, tapasztalja és hát értékeli azt, hogy történeti folyamatában látja rögtön ezt a dolgot, én azt hiszem, hogy ez az a dolog, amiben a muzeumnak és a feltáráseinak nagy szerepe van. - Az, amik itt előkerültek

hosszu évek során, azt kulturált körülmények között be lehet mutatni. És nem eldugva van most, nem raktárban van, hanem mindenkinek látható helyen, aki meg akarja nézni, az mind láthassa, Mink itt hosszú éveken keresztül bontottuk a sírokat, kint a város területén és körülöttünk voltak amikor 100-150 ember állt ott és nézte, hogy mik kerülnek elő. Egy elmúlt időszak kulturáját, az akkori életét meg lehet mutatni, hiszen egyik a másikra települt rá. A 4000 évvel ezelőtti bronzkorszak településének a nyomait is megtaláltuk. Annak a temetkezését, a lakóterületét, később a római kor, megtaláltuk Árpád korabeli emlékeinket. - Azt hiszem nagyon sok kérdésre egyszerűen azzal lehetne válaszolni, hogy Dunaujváros egy új szocialista város. És ez szinte mindent magában foglal. Az a tény, hogy ez a város itt fölépült, az a tény, hogy itt számtalan az ország más területén élő és onnan származó ember idekerült és itt nemcsak élni akarnak, hanem egy városi közösséget is meg akarnak teremteni, ez minden tekintetben, de a kulturális életben és azon belül a muzeumi és régészeti területen is rendkívül sokat jelent.

- - - - -